

Sygn. akt VII U 272/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2023 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

Protokolant: st. sekretarz sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 maja 2023 roku w Warszawie

sprawy A. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o rentę socjalną

na skutek odwołania A. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

z dnia 18 stycznia 2022 roku, znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje A. K. rentę socjalną na okres od 1 lutego 2022 roku do 31 października 2024 roku.

UZASADNIENIE

W dniu 8 lutego 2022r. A. K. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 18 stycznia 2022r., znak: (...), wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do renty socjalnej. Ubezpieczona nie zgodziła się z oceną jej stanu zdrowia, dokonaną przez komisję lekarską ZUS. Podniosła, że jest osobą niezdolną do pracy, co zostało stwierdzone wielokrotnie w trakcie badań kontrolnych w latach 2003-2021. Zarzuciła, że przed wydaniem zaskarżonej decyzji lekarz orzecznik nie przeanalizował całej dokumentacji medycznej, przeprowadzono jedynie konsultacje neurologiczne, natomiast nie została przeprowadzona konsultacja ortopedyczna. Ubezpieczona wskazała, że w związku z przebytymi w dzieciństwie trzema operacjami kręgosłupa do chwili obecnej odczuwa drętwienie kończyn dolnych i górnych, silne migreny i nasilające się bóle kręgosłupa i objawy te z czasem się pogłębiają, co powoduje pogorszenie stanu zdrowia (odwołanie z dnia 7 lutego 2022r., k. 3 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania, a uzasadniając swe stanowisko wskazał, że ubezpieczona nie jest całkowicie niezdolna do pracy, co zostało potwierdzone w orzeczeniu komisji lekarskiej. W ocenie organu rentowego w odwołaniu ubezpieczona nie przedstawiła nowych dowodów mających wpływ na zaskarżoną decyzję, nie wskazała też nowych okoliczności dotyczących całkowitej niezdolności do pracy w dacie wydania orzeczenia przez komisję lekarską (odpowiedź na odwołanie z dnia 7 marca 2022r., 5 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. K. począwszy od 1 października 2003r. pobierała rentę socjalną. Świadczenie to ostatnio zostało jej przyznane do dnia 31 października 2021r. W dniu 1 października 2021r. ubezpieczona złożyła ponowny wniosek o przyznanie

renty socjalnej na dalszy okres. Lekarz orzecznik ZUS w orzeczeniu z dnia 2 listopada 2021r., a następnie Komisja Lekarska ZUS w orzeczeniu z dnia 19 listopada 2021r. wskazali, że badana nie jest całkowicie niezdolna do pracy. W oparciu o powyższe organ rentowy wydał decyzję odmowną z dnia 18 stycznia 2022r., znak: (...). W decyzji organ rentowy dodatkowo wskazał, że za okres od 1 listopada 2021r. do 31 stycznia 2022r. prawo do renty socjalnej zostało przedłużone, bez wydawania decyzji, na podstawie art. 15zc ustawy z dnia 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 374 z późn. zm.). (decyzja ZUS o przyznaniu renty socjalnej z 3 października 2003r., k. 7 a.r.; zawiadomienie o terminie wstrzymania wypłaty renty socjalnej z 27 września 2021r., k. 99 a.r.; wniosek o rentę socjalną z 1 października 2021r., k. 100 a.r.; orzeczenie lekarza orzecznika ZUS z dnia 2 listopada 2021r., k. 105 a.r.; orzeczenie komisji lekarskiej ZUS z dnia 19 listopada 2021r., k. 106 a.r.; decyzja ZUS z 18 stycznia 2022r., k. 109 a.r.).

A. K. złożyła odwołanie od decyzji z dnia 18 stycznia 2022r., a Sąd w toku postępowania dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego ortopedy celem ustalenia, czy ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy zarobkowej, czy jest to niezdolność trwała, czy okresowa, a jeżeli okresowa, to na jaki okres oraz, czy naruszenie sprawności organizmu powstało przed ukończeniem 18-tego roku życia, w trakcie nauki w szkole wyższej przed ukończeniem 25-tego roku życia albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej (postanowienie z dnia 24 marca 2022r., k. 8 a.s.).

W opinii z dnia 17 maja 2022r. biegły ortopeda M. G. wskazał dane wynikające z wywiadu ortopedycznego oraz dokumentacji, a także opisał wyniki przeprowadzonego badania ortopedycznego, które potwierdziło, że ubezpieczona cierpi na skoliozę ze znaczną deformacją klatki piersiowej. Dalej biegły wskazał, że w przeszłości powodem orzekanej u ubezpieczonej całkowitej niezdolności do pracy, potwierdzonej przez dwóch konsultantów ortopedów w ZUS i przez wielu lekarzy orzeczników, była mega skolioza piersiowa 4*, leczona operacyjnie ze złym wynikiem, przestarzałą metodą, która powoduje u ubezpieczonej zeszytywnienie kręgosłupa oraz deformację kręgosłupa i klatki piersiowej. Według biegłego na przestrzeni 20 lat pobierania przez ubezpieczoną renty socjalnej nie zaszła żadna poprawa, wręcz przeciwnie, można spodziewać się 2-3* progresji zmian. Zmiany te są utrwalone i nie rokują żadnej poprawy. Ubezpieczona jest więc osobą całkowicie niezdolną do pracy trwale (opinia biegłego sądowego M. G. z dnia 17 maja 2022r., k. 17-18 a.s.).

Postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2022r. – z uwagi na zastrzeżenia zgłoszone przez organ rentowy – Sąd dopuścił dowód z opinii innego biegłego sądowego ortopedy (z wyłączeniem M. G.) na takie same okoliczności, jak w postanowieniu z dnia 24 marca 2022r. (postanowienie z dnia 4 sierpnia 2022r., k. 31 a.s.; pismo procesowe organu rentowego z 12 lipca 2022r. wraz z załącznikiem, k. 28-29 a.s.).

W opinii z dnia 17 października 2022r. biegły ortopeda dr n. med. P. R. wskazał, że stan ortopedyczny A. K. nie narusza sprawności organizmu w stopniu uzasadniającym orzeczenie całkowitej niezdolności do pracy. Z uwagi na dysfunkcje narządu ruchu ubezpieczona utraciła w sposób istotny zdolność do pracy, ale nie utraciła jej całkowicie. W ocenie biegłego jest zdolna do pracy w warunkach pracy chronionej, co potwierdza orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Ponadto biegły wskazał, że skolioza ma zaawansowany stopień zniekształcenia, ale nie wielkość skoliozy decyduje o niezdolności do pracy, a stan czynnościowy i poziom wykształcenia. Badanie przedmiotowe wykazało istotne zaburzenie funkcji kręgosłupa, ale nie aż tak duże, że powodowałoby niezdolność do jakiejkolwiek pracy, skoro A. K. jest uprawniona do pracy w warunkach pracy chronionej. W związku z powyższym biegły stwierdził, że ubezpieczona jest częściowo niezdolna do pracy od dnia badania przez biegłego na okres 3 lat. Dodatkowo wskazał, że z uwagi na możliwość niewydolności oddechowej wynikającej ze znacznej deformacji klatki piersiowej, zasadne jest wydanie opinii przez biegłego alergologa celem oceny pod kątem niezdolności do pracy z uwagi na zaburzenia oddechowe (opinia biegłego sądowego P. R. z 17 października 2022r., k. 37-38 a.s.).

Postanowieniem z dnia 17 listopada 2022r. – z uwagi na zastrzeżenia zgłoszone przez ubezpieczoną - Sąd dopuścił dowód z opinii innego biegłego sądowego ortopedy (z wyłączeniem M. G. i P. R.) na takie same okoliczności, jak w

postanowieniu z dnia 24 marca 2022r. (postanowienie z dnia 17 listopada 2022r., k. 55 a.s.; pismo procesowe A. K. z dnia 12 listopada 2022r., k. 53 a.s.).

W opinii z dnia 27 stycznia 2023r. biegły sądowy ortopeda dr n. med. Z. T. rozpoznał u A. K. zespół bólowy kręgosłupa szyjnego i lędźwiowo – krzyżowego w przebiegu idiopatycznej skoliozy IV^o ze znaczną deformacją klatki piersiowej, z objawami drażnienia korzeni nerwowych, a także biodra trzaskające. Wskazał, że ubezpieczona jest nadal po 31 października 2021r. całkowicie niezdolna do pracy ze względu na wydolność narządu ruchu. Biegły brał pod uwagę okoliczność, że ubezpieczona jest z wykształcenia technikiem analityki i dotychczas nie pracowała. Przeżyła w dzieciństwie i w okresie młodzieńczym leczenie operacyjne z powodu skoliozy idiopatycznej z garbem żebrowym prawostronnym. Mimo przeprowadzonego leczenia operacyjnego nadal stwierdzano zniekształcenie klatki piersiowej i kręgosłupa. Dłuższe chodzenie i siedzenie jest u niej kłopotliwe z uwagi na drętwienie kończyn dolnych i górnych. Od 31 października 2021r. nie nastąpiła poprawa narządu ruchu. Praca w dłuższej pozycji siedzącej z koniecznością przemieszczania się może być dla ubezpieczonej trudna. Z uwagi na stopień naruszenia sprawności narządu ruchu ubezpieczona jest nadal całkowicie niezdolna do pracy do 31 października 2024r. (opinia biegłego sądowego Z. T. z 27 stycznia 2023r., k. 73 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o zebrane w sprawie dokumenty, w tym dokumentację medyczną A. K., konieczną w procesie opiniowania przez biegłych sądowych oraz dokumenty obrazujące przebieg postępowania przed organem rentowym. Zostały one ocenione jako wiarygodne, ponieważ ich treść oraz forma nie budziły zastrzeżeń.

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się również na opiniach sporządzonych przez biegłych sądowych ortopedów: M. G. i Z. T.. Wskazane opinie zostały sporządzone w sposób rzetelny i fachowy, z uwzględnieniem dostępnej w sprawie dokumentacji medycznej ubezpieczonej oraz po przeprowadzeniu badań. Ponadto prezentowane przez biegłych wnioski dotyczące istnienia u A. K. całkowitej niezdolności do pracy oraz czasu, kiedy powstało naruszenie sprawności organizmu taką niezdolność do pracy powodujące, mają charakter stanowczy i jednoznaczny, a poza tym zostały wyczerpująco uzasadnione oraz są spójne. Jedyną kwestią, co do której biegli różnili się, jest czasookres istnienia całkowitej niezdolności do pracy, o tym jednak mowa będzie w dalszej części.

Organ rentowy zgłosił zastrzeżenia do opinii M. G. i kwestionował ustalenia tego biegłego dotyczące istnienia całkowitej niezdolności do pracy, jednak do zgodnej z tymi ustaleniami opinii biegłego ortopedy Z. T., nie wniósł zastrzeżeń, podobnie jak i ubezpieczona (pismo procesowe organu rentowego z dnia 21 marca 2023r. z załącznikiem, k. 86-87 a.s., protokół rozprawy z dnia 10 maja 2023r., k. 101 a.s.).

Opinii biegłego sądowego ortopedy P. R. Sąd nie uwzględnił, orzekając w sprawie, gdyż opinia ta – poza tym, że płynące z niej wnioski są odosobnione – jest bardzo lakoniczna i w zasadzie, poza przepisaniem wyników badania przedmiotowego i wskazaniem oceny biegłego, stanowiącej odpowiedzi na pytania wynikające z postanowienia, nie zawiera analizy stanu zdrowia A. K. w kontekście możliwości wykonywania pracy z uwagi na stwierdzone u niej schorzenia narządu ruchu. Brak również w tej opinii uzasadnienia oceny biegłego. W takiej sytuacji nie było możliwe zweryfikowanie procesu myślowego, który doprowadził biegłego do przedstawienia wniosków końcowych zbieżnych ze stanowiskiem ZUS, a zatem opinia – nie poddając się weryfikacji – okazała się nierzetelna, a zarazem nieprzydatna w sprawie.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął dowód z przesłuchania ubezpieczonej, mając na uwadze, że dowód ten nie może stanowić podstawy do stwierdzenia niezdolności do pracy, albowiem wyjaśnienie tej kwestii wymaga wiadomości specjalnych, a więc przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych sądowych. Biegli sądowi, przed wydaniem opinii, zapoznają się z dokumentacją medyczną, która szczegółowo obrazuje stan zdrowia osoby opiniowanej, a także przeprowadzają badania oraz wywiad. Tak było również w przedmiotowej sprawie, dlatego przesłuchanie ubezpieczonej na okoliczności dotyczące jej stanu zdrowia, nie było konieczne, tym bardziej że dowód z przesłuchania strony ma charakter subsydiarny, pomocniczy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie A. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 18 stycznia 2022r., znak: (...), podlegało uwzględnieniu.

Warunki przyznania prawa do renty socjalnej zostały określone w ustawie z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej (tekst jedn. Dz. U. z 2022r., poz. 240). Zgodnie z art. 4 ust. 1 tej ustawy, renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

1. przed ukończeniem 18 roku życia,
2. w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia,
3. w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1 przysługuje renta socjalna stała, jeżeli całkowita niezdolność do pracy ma charakter trwały lub renta socjalna okresowa, jeżeli niezdolność do pracy ma charakter okresowy.

Przepis art. 15 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej zawiera odesłanie ustawowe do niektórych przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2022r., poz. 504 – dalej również jako ustawa emerytalna), z zaznaczeniem, że przepisy te stosuje się odpowiednio. Odesłanie to obejmuje między innymi art. 12 ustawy emerytalnej, który zawiera definicję niezdolności do pracy. Zgodnie z treścią tego przepisu niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy, natomiast osobą częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Przy ocenie stopnia i trwałości tej niezdolności oraz rokowania, co do jej odzyskania uwzględnia się zarówno stopień naruszenia sprawności organizmu, możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, jak i możliwość wykonywania pracy dotychczasowej lub podjęcia innej oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne ubezpieczonego (art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej) (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2004 roku, II UK 222/03). Wskazać również należy, że przesłanka niezdolności do jakiejkolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 grudnia 2000r., II UKN 134/00; z dnia 7 września 1979r., II URN 111/79; z dnia 8 grudnia 2000r., II UKN 134/00, OSNAPiUS 2002 Nr 15, poz. 369; z dnia 3 kwietnia 2003r., II UK 206/02, M.P.Pr. - wkł. 2004 Nr 3, poz. 13; z dnia 7 października 2003r., II UK 79/03, OSNP 2004 Nr 13, poz. 234; z dnia 13 października 2009r., II UK 106/09, LEX nr 558589; z dnia 4 lipca 2013r., II UK 403/12, LEX nr 1350309). Konieczność odniesienia się do normalnych (typowych) warunków pracy można uznać za pogląd utrwalony także w piśmiennictwie (por. T. Bińczycka-Majewska: Wokół projektu zmian prawa rentowego, PiZS 1995 nr 5, s. 3; W. Koczur: Orzekanie o niezdolności do pracy dla celów rentowych (w:) B.M. Cwiertniak (red.), Prawo pracy, ubezpieczenia społeczne, polityka społeczna. Wybrane zagadnienia, Opole 1998 s. 385; H. Pławucka: Niezdolność do pracy w przepisach prawa emerytalno-rentowego, PiZS 1998, nr 1, s. 4).

W związku z powyższym w takich sprawach, jak rozpatrywana, w toku postępowania dowodowego, konieczne staje się odniesienie do normalnych (typowych) warunków pracy i przez ich pryzmat dokonanie oceny, na ile dana osoba z określonym schorzeniem (schorzeniami) jest w stanie podjąć zatrudnienie i wykonywać pracę w warunkach niedostosowanych do jej potrzeb. W analizowanej sprawie biegli sądowi, których opinie Sąd uwzględnił, oceniając jako rzetelne i wyczerpujące, zgodnie wskazali, że A. K. cierpi na skoliozę, która powoduje zeszywnienie kręgosłupa i deformację kręgosłupa oraz klatki piersiowej. Biegli z dziedziny ortopedii M. G. i Z. T. byli zgodni co tego, że od 31 października 2021r. nie nastąpiła poprawa stanu narządu ruchu u ubezpieczonej, a występujące u niej zmiany są

utrwalone. Biegły ortopeda Z. T. brał również pod uwagę okoliczność, że ubezpieczona jest z wykształcenia technikiem analityki i dotychczas nie pracowała, a poza tym dłuższe chodzenie i siedzenie jest dla niej kłopotliwe z uwagi na drętwienie kończyn dolnych i górnych. Praca w dłuższej pozycji siedzącej, z koniecznością przemieszczania się, może być dla ubezpieczonej trudna. To oznacza więc, że ubezpieczona jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. O tym jednak, do kiedy taka niezdolność do pracy datuje się, wskazani biegli sądowi orzekli w różny sposób. Biegły sądowy M. G. wskazał, że taki stopień niezdolności do pracy powinien być orzeczony na stałe, ale swego stanowiska we wskazanym zakresie w ogóle nie uzasadnił. Z kolei biegły Z. T. ocenił, że A. K. jest całkowicie niezdolna do pracy od 31 października 2021r. do 31 października 2024r.

Sąd, oceniając opinie wskazanych biegłych, oparł się na stanowisku obu biegłych co do istnienia u ubezpieczonej całkowitej niezdolności do pracy, natomiast co do tego, czy całkowita niezdolność do pracy jest trwała czy okresowa, decydująca była opinia Z. T.. Wynika to z tego, że nie jest uzasadnione, aby całkowitą niezdolność do pracy orzec trwale, w sytuacji kiedy nie wiadomo jakim zmianom może ulec wydolność narządu ruchu ubezpieczonej, na co wskazywał także biegły M. G.. Zmiany są utrwalone, lecz nie wiadomo jakiej progresji mogą ulec. Uwzględniając zatem stanowisko biegłego Z. T., Sąd przyjął, że uzasadnione jest, by świadczenie rentowe zostało przyznane okresowo.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 18 stycznia 2022r., znak: (...), została zmieniona. Sąd przyznał ubezpieczonej prawo do renty socjalnej od 1 lutego 2022r. do 31 października 2024r., biorąc pod uwagę okoliczność, że prawo do tego świadczenia przysługujące A. K. do 31 października 2021r., zostało przedłużone na okres do 31 stycznia 2022r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. W tej sytuacji przyznanie świadczenia na kolejny okres mogło nastąpić począwszy od 1 lutego 2022r.